

SCHNELLER ISTVÁN

Aldott életének 92-ik évében hunyt el január 24-ikén Schneller István, aki hosszú és boldog életének minden pillanatát arra áldozta fel, hogy örökéletű eszményeket valósítson meg ebben a tovatűnő, megállást nem ismerő véges életben. Schneller István belső, lelki alkatának két tartó oszlopa: a *hit* és *szeretet* vala; hit abban, hogy léteznek örökéletű ideálok, és soha ki nem alvó szeretet ezen örökéletű ideálok iránt. Ez a rendíthetetlen hit és szeretet vezette élete minden lépését s adott lelkének bámulatraméltó nyugalmat, termékeny csendességet. Én láttam Schneller István arcát elborulni, láttam azon sötét felhők gyülekezését, láttam olykor-olykor a megdöbbenés futó nyomait, mikor szinte félve tekintett az ember szemébe, hogy vajjon mit láthat ott: bátor hitet, vagy tétova csüggedést? — de én Schneller Istvánt elcsüggedve, vagy hitét veszítve nem láttam soha. Schneller István az emberiség, vagy a magyarság sorsán soha kétségbe nem esett, mert szilárdan hitt abban, hogy egy felsőbb hatalom tartja kezében ennek a világnak kormányát. Ezért Schneller Istvánt lelkének nyugalmaiból tartósan kizökkenve nem látta senki. Az Isten gondviselő hatalmába és az emberiség jövőjébe vetett hit, az Isten és az emberek iránt való szeretet voltak élet- és világszemléletének szüntelenül buzgó forrásai, amelyekből kifogyhatatlanul áramlott lelkébe az erő, hogy alászállhasson az emberi személyiség legmélyebb titkaiba és felemelkedhessék azokhoz a misztériumokhoz, amelyeknek kulcsait Isten tartja áldást osztogató kezeiben.

Schneller István, mint ember és mint pedagógus egyaránt szilárd hittel vallotta, előadásaiban minduntalan hangsúlyozta, hogy az embernek e földön egyetlen feladata lehet és egyetlen kötelessége: élete minden gondolata, cselekedete, alkotása által megvalósítani az isteni célgondolatot, amely az érzéki, történelmi és a tisztá En fokozatain keresztül a szellem kialakítására tör ezen a földön. A szellem kialakításának ebben a munkájában Schneller a szeretetet állította előtérbe. A szeretet kútfeje minden teremtés-

nek, a tudásnak és ismeretnek is, mert hiszen én csak azt tudom megérteni és véges elmémmel felfogni, amit szeretek. Innen van, hogy tanában az érzések középponti jelentőséggel bírnak és központi jelentőséggel bírnak élete munkájában is. Nincs egyetlen dolgozata, amely ne a tárgyba való szeretetteljes elmerülésről tenne bizonyosságot és nincs életének egyetlen alkotása, amely ne lelkének szerető magatartásából fakadt volna. Ezt csak azok tudják igazán, akik közelről látták azt a munkát, amelyet a kolozsvári Tanárképző Intézetben és annak Gyakorló Iskolájában kifejtett. Ezek az ő alkotásai voltak; ezekben az ő lelkének teljessége jelent meg. Megszűnésük az egész magyar műveltség és oktatás nagy kára. Ebből a törhetetlen hitből és ki nem fogyó szeretetből fakadt Schneller lelkében a szellem és a gondolkodás szabadsága iránt való kiirthatatlan érzék, amely azonnal védelemre készítette, mihelyt a szellem vagy a gondolkodás szabadsága forgott veszélyben. Az egyetemi szellemnek és az egyetemi szabadságnak nála elszántabb és lelkiösmeretesebb harcosával magyar földön aligha találkozunk. Ez az érzékeny szabadságérzet a felelősségérzésből fakadt; Schneller első sorban mindig maga iránt érezte magát felelősnek s lelkiösmeretét tartotta legszigorúbb bírójának. Szabad csak az lehet, aki a szellemnek beleplántált törvényét az utolsó betűig betölti. Könnyű annak, aki másokat kér fel bírójául. Lelkének különösen ez a vonása tette népszerűvé Schnellert az ifjúság körében. Ez az ifjúság mindig valami felülemelkedő örömmel látta, hogy Schneller nem fél a munkától és fáradságtól, de nem fél a bátor kiállástól sem, ha az egyetemről és az egyetemi ifjúságról van szó. Első sorban e kettőért érezte magát felelősnek. Hite szeretővé tette, felelősségérzete szabaddá.

Emlékezete áldott mindnyájunk lelkében!

Bartók György.
